

Zpravodaj  esk  demografické společnosti

52/2010

 lensk  tisk

 lenov   esk  demografické společnosti na Evropsk  populační konferenci 2010

Evropští demografovi se na sv  největší akci za t tovan  Evropskou asociací pro populační studia (European Association for Population Studies) sch z  každé dva roky. Poslední konference se konala od 1. do 4. z r  2010 ve Vídni a nechyběli na n  ani zástupci Katedry demografie a geodemografie P rodnov deck  fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Katedry demografie Vysok  školy ekonomick  v Praze.

První den se nesl ve znam n  slavnostního zah jen . Demografovi se postupn  začínali orientovat ve spleti chodeb a schodišt v deňsk  university, nejstarší university v německy mluvících zemích, a večer měli možnost prohlédnout si reprezentační prostory radnice p  slavnostním rautu. Od druhého dne se však piln  pustili do p rce a leckdy byl problém rozhodnout se mezi nabízenými tématy – v dyt během tři dn  proběhlo více než 100 tematických sekcí a dvě sekce posterov , ka d  s více než 120 posteru.

Ústředním tématem cel  konference byl vztah demografického vývoje a životního prostředí, a že organizátoři tomuto tématu nezůstali nic dlužni bylo patrn  i ze zabezpečení cel  konference – ka d   u astn k j   p  registraci dostal jako dárek vlastn  láhev na vodu s pou en m, že m  pomoci šetřit p rodn  zdroje, o p st vk ch mezi sekcemi pak bylo na výběr z mnoha druhů občerstvení v BIO kvalitě (nutno uznat, že bylo tak v born , že ani nejzaj mav  j  prezentovan  témata nezabr nala  u astn k m t  it se na další porci lahodného hruškového BIOd zusu nebo BIO tr dru). Nem n  prostoru v tematick  náplni konference však dostaly i problematika plodnosti, formování rodin, migrace, zdravotn  stav, stárnutí a úmrtnost populace, vývoj obyvatelstva v minulosti, metodologie nebo hrani n  témata jako je v poslední době stále  as-t ji diskutovan  tzv. lidsk  kapitál a vývoj ekonomiky nebo pracovního trhu. Ka d  z  u astn k  si tak mohl sestavit vlastn  program podle svého zájmu.

Jako první  esk  zástupce se na konferenci představila *Jiřina Kocourkov *, kter  prezentovala p r p vek zabývající se demografickými p r inami a důsledky zvyšujícího se u iv n  metod asistovan  republiky v  esk  republice a v evropsk m kontextu. Ve stejn  sekci pak *Jitka Rychtařikov * představila p r p vek v novan  mo n m důsledkům rostoucího věku rodičů na výskyt vrozených vývojových vad u novorozenců. Na p r p vku se dále podíleli Catherine Gourbin a Guillaume Wunsch z Univerzity Louvain-la-Neuve a Antonín   pek, specialista na problematiku vrozených vad. Sexu ln  a reproduk n  zdrav  m lo samostatnou sekci i následující den.

Další zástupci  esk  demografické školy přišli ke slovu odpoledne – v rámci sekce zam řen  na modelování formování domácností a partnerství promluvil o aplikovan  demografii *Tomáš Kučera* a o hodnocení přesnosti populačních prognóz *Fariza Toleshova*. V rámci posterov  sekce během následujícího dne bylo hned několik p r p vk  připravených českými autory. Autorkou třech posterů byla *Eva Ka erov * (u dvou spolu s Jiřím Henzlerem z Katedry matematiky VŠE v Praze). První byl zam řen  na matematick  a statistick  modelování zaokrouhlovan ch údajů o v kov  struktuře u historických populací, druh  zůstal u historického tématu a věkových struktur a autoři se pokusili odhadnout věkovou strukturu Čech podle Soupisu poddaných podle víry. Ve svém třetím posteru Eva Ka erov  zpracovala t ma cizinců v  esk  republice z hlediska jejich rozm st n , zem  původu a v kov  struktury. *Klára Tes rkov * představila více metodologicky zam řen  p r p vek v novan  dosavadním výsledkům analýzy tzv. procesu rektangularizace ve vybraných evropských zemích, kter m se zabývala spolu s kolegy z katedry demografie a geodemografie, *Borisem Burcinem* a *Lud kem  idlem*. I druh 

Uvnitř tohoto vydání:

�lenov� �esk� demografické společnosti na Evropsk� populační konferenci 2010	1–2
Digitalizace dat demografické statistiky	2
Vývoj �rovn� plodnosti ve vybraných islámských zemích ...	3–6
Diskusní večery �esk� demografické společnosti	6

Členové České demografické společnosti na Evropské populační konferenci 2010 (pokračování)

poster, kde je podepsána stejná autorka (připravený s *Petrem Mazouchem*, který ho zároveň ve Vídni prezentoval), se věnoval problematice možností analýzy úmrtnosti. Autoři se v něm snažili odhalit a dále využít obecnější zákonitosti vyplývající z kohortního i transverzálního přístupu k analýze úmrtnosti. V předposlední den konference byl vyhrazený prostor a čas ke společenské události. Účastníci tentokrát zamířili do jednoho z vídeňských klubů, kde se mohli potěšit nejen občerstvením ale i neformálním rozhovorem s kolegy, se kterými se během oficiální části konference v důsledku široké nabídky témat konaných sekcí mýjeli.

V poslední den konference již část účastníků musela svou přítomnost na vídeňské univerzitě oželeť a vydat se na cestu k domovu. Jednání na sekcích tak působila mnohem komornějším dojmem, o to více ale bylo prostoru k diskusím. Ještě tento den se prezentujícím zástupcem České republiky stal *Vladimír Hulík* (Ústav pro informace ve vzdělávání), který zaujal posluchače výzkumem vlivu demografického vývoje na změny skladby studentů vstupujících do terciárního vzdělávání v České republice (připraveným spolu s *Klárkou Tesárkovou*). To byl již ale docela poslední příspěvek českých autorů a jeden z posledních i v rámci celé konference.

Účastníkům akce byly po celou dobu k dispozici informační stánky vybraných pracovišť nebo institutů. Jedním z nich byla i „Population Europe“, prestižní mezinárodní síť evropských demografických pracovišť, kam má tu čest se řadit i katedra demografie a geodemografie PŘF UK. I proto Karlova universita dostala možnost se na stánku představit pomocí tištěných materiálů i propagačních předmětů. Podle projeveného zájmu o naši historii i současný statut lze soudit, že v oblasti populačních studií se Karlova universita v Evropě rozhodně neztratí.

Tři dny naplněné demografií a diskusí nad populačními tématy utekly jako voda a byl čas na návrat zpět do našich učeben, knihoven a pracoven. Odvezli jsme si nejen spoustu zážitků ze zajímavých setkání i probíraných témat, ale i nové kontakty, zkušenosti a inspiraci pro další práci. Těšíme se za dva roky na shledání, tentokrát ve Švédsku.

Klára Hulíková Tesárková

Digitalizace dat demografické statistiky

Po vyhlášení samostatného Československa byl založen v roce 1919 také Státní úřad statistický, mezi jehož hlavními úkoly byly sběr, zpracování a publikování dat o pohybu obyvatelstva. Statistický úřad započal se sběrem dat hned od roku 1919, zpracování se však zpočátku opožďovalo, takže tiskem vyšla první publikace „Pohyb obyvatelstva v republice Československé v letech 1919–1920“ až v roce 1929 jako první svazek řady XIV. Pohyb obyvatelstva v rámci Československé statistiky. Sběr dat, jejich zpracování i publikace se dařilo udržet až doposud, třebaže se v důsledku složitého politického vývoje měnil nejen název státního útvaru, ale také název statistické instituce, což se odrazilo i ve změnách názvu publikace. Svazek obsahoval data nejen za české země, ale také za Slovensko a Podkarpatskou Rus. Za druhé světové války (v roce 1941) byla vydána data za roky 1934–1937, která obsahovala údaje za celé „bývalé Československo“, v roce 1944 byla zveřejněna data za pohyb obyvatelstva na území Protektorátu Čechy a Morava v letech 1938–1940. Šlo o poslední publikaci, která obsahovala data za více let. Pak přešel SÚS k vydávání dat za jeden kalendářní rok. Poprvé tomu bylo v roce 1945, kdy byl vydán svazek Pohybu obyvatelstva za roku 1941.

V následujícím období se názvy publikací měnily podle území, za která byla data zpracována, a v souvislosti se změnami názvů těchto celků. V letech 1949–1973 byla opět publikována data společně za celé Československo (tedy za české kraje a slovenské kraje). Pak v souvislosti s přechodem na nový způsob zpracování byly vydávány zvláštní svazky za Československou socialistickou republiku (pro roky 1974–1981 vydával Federální statistický úřad), Českou socialistickou republiku (vydával Český statistický úřad) a Slovenskou socialistickou republiku (vydával Slovenský statistický úřad). Od roku 1986 došlo k opětovnému spojení publikace, která se ale z technických důlů dělila na dva díly; vydáváním byl pověřen Federální statistický úřad. Poslední společná publikace za pohyb obyvatelstva na území České a Slovenské federativní republiky byla vydána za rok 1991, vydavatelem už byl Český statistický úřad. Ten ve zpracování a publikování dat demografické statistiky pokračuje dosud; od roku 2006 vychází publikace pod názvem „*Demografická ročenka České republiky*“. Dále označujeme všechny tyto publikace pojmem „pramenné dílo“. Pramenné dílo je základním zdrojem podrobných dat o pohybu obyvatelstva a obsahuje rovněž bilancovaná data počtu obyvatel a skladbu podle pohlaví, věku a rodinného stavu v daném roce. Některé z údajů jsou i za dílčí územní celky, tj. kraje, okresy a vybraná města vždy ve vymezení daného kalendářního roku. Publikovány jsou rovněž vybrané analytické ukazatele demografického vývoje. Data jsou za všechny demografické události, které byly v daném roce zjišťovány. Publikovaná data jsou výsledkem zpracování statistických hlášení, jejichž označení, obsah i forma předávání statistickému úřadu se v čase měnily stejně jako se měnil detail zpracování.

Kromě tištěné formy jsou pramenná díla od roku 1992 zveřejňována i na webových stránkách Českého statistického úřadu. Starší ročníky jsou postupně digitalizovány a zveřejňovány na adrese:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casova_rada_demografie

Digitalizace je prováděna v závislosti na kvalitě tisku publikací různými metodami, proto nejsou starší ročníky zatím zveřejňovány v souvislé řadě, ale průběžně, tak jak jsou dokončovány. V současné době jsou uvedené stránky v rekonstrukci, to ale nemá vliv na dostupnost stránek a možnost zveřejněná data získávat. Kromě tabulek obsahují stránky také metodické poznámky, a to jak ty, které se vztahují k původním publikacím (např. změny definice jednotlivých demografických událostí, změny územního členění, odkazy na přepočty dat v souvislosti s výsledky jednotlivých sčítání lidu a pod.), tak ty, které souvisejí s digitalizací dat.

The screenshot shows the website of the Czech Statistical Office (ČSU) with the following elements:

- Navigation Menu:** Lidé a společnost, Ekonomika, Trh práce a mzdy, Věda, IT, Zemědělství, ekologie, Mezinárodní data, EU, Souhrnná data.
- Search Path:** Home > Lidé a společnost > Obyvatelstvo > Demografie - pramenná díla
- Section:** DEMOGRAFIE - PRAMENNÁ DÍLA
- Text:** Statistický úřad vydával od roku 1929 publikace "Pohyb obyvatelstva v republice Československé (Československé socialistické republiky, České socialistické republiky, České a Slovenské Federativní republiky, České republiky)" za příslušný rok (poprvé za rok 1919) a v období protektorátu "Pohyb obyvatelstva za příslušný rok. Od roku 2006 vychází publikace pod názvem "Demografická ročenka České republiky" za příslušný rok (poprvé za rok 2005). V dalším textu označujeme všechny tyto publikace pojmem „pramenné dílo“.
- Text:** Pramenné dílo je základním zdrojem podrobných dat o pohybu obyvatelstva, také o jeho početní velikosti a složení podle pohlaví, věku a rodného stavu v daném roce. Publikovány jsou rovněž vybrané analytické ukazatele demografického vývoje. Obsahem jsou data za všechny demografické události (pohlaví bylo v daném roce zjišťováno) – sňatky, rozvody, narození, potraty, úmrtí a stěhování (vnitřní i zahraniční). Publikovaná data jsou výsledkem zpracování statistických hlášení, jejichž označení, obsah i forma předávání se v čase měnila.
- Table:**

	Seznam tabulek (*.pdf)	Zdrojová data (*.zip)
A Pohyb obyvatelstva v roce	--- rok ---	--- rok ---
B Sňatky	--- rok ---	--- rok ---
C Rozvody	--- rok ---	--- rok ---
D Narození	--- rok ---	--- rok ---
E Potraty	--- rok ---	--- rok ---
F Zemřelí	--- rok ---	--- rok ---
G Zemřelí podle příčin	--- rok ---	--- rok ---
H Stěhování	--- rok ---	--- rok ---
I Bilance obyvatelstva, analytické ukazatele	--- rok ---	--- rok ---
- Left Sidebar:**
 - NEŽÁDANĚJŠÍ: Inflace, Intrastát, Makroekonomické údaje, Obyvatelstvo, Regiony, města, obce, Ročenky, Sčítání lidu, Volební výsledky, Základní údaje o ČR
 - Český statistický úřad, Databáze, registry, IČO, Klasifikace, řádkovníky, Sběr dat, výkazy, Služby
 - VYBRALI JSME PRO: Analytiky, Novináře, Podnikatele, Studenty
 - Obyvatele: 10 519 818, Hrubá mzda: 23 513 Kč, Index spotř. cen: 2,0%, Vývoj HDP: 2,4%
 - Návody, Vídeje, Animované grafy

Vladimír Polášek

Vývoj úrovně plodnosti ve vybraných islámských zemích s rozšířením o možný vliv islámu ve druhé polovině 20. století

Náboženství a víra jsou fenomény, jejichž vliv zasahuje určitým způsobem do všech aspektů lidského života. Dokonce i demografické procesy a události jsou do jisté míry náboženstvím ovlivnitelné. Bohužel nelze jednoznačně určit míru vlivu jednotlivých náboženských směrů, protože neexistuje obecný model neovlivněného demografického chování, se kterým by bylo možné srovnávat. Výsledky sledování jsou tedy spíše obecného charakteru.

Islám je pro toto hodnocení jedním z nevhodnějších náboženských směrů, především kvůli významnému vlivu na světský život, ale i proto, že jde o mono-teistické náboženství, které je druhé nejrozšířenější na světě. Má již okolo jedné miliardy vyznavačů na celém světě, především v Africe a Asii. V předloženém článku jsou stručně přiblížena teoretická východiska a některá k analýze použitelná data, jimiž je možno dokumentovat vliv islámu na proces porodnosti v několika islámských zemích: vybrány byly Saúdská Arábie, Maroko, Indonésie a Mali. Důvodů pro jejich výběr bylo několik: podíl muslimů je zde vyšší než 85 %, každá ze zemí se nachází v jiném geografickém regionu (Blízký Východ, severní Afrika, jihovýchodní Asie a střední Afrika), všechny státy jsou dostatečně lidnaté a pro všechny byla dostupná data. Závěry však nelze nijak zobecňovat, neboť míra dodržování náboženských příkazů, doporučení i zvyků je i v těchto zemích individuální a není datově zachytitelná. K různorodosti může přispívat i to, že islám má nejen dvě hlavní větve ale i mnoho dalších forem. V neposlední řadě jsou dostupná data o počtu a podílu muslimů v jednotlivých zemích nepřesná a značně se liší v závislosti na jejich původu.

Metodika a zdroje dat

V tomto článku jsou použita data o plodnosti (úhrnná plodnost, míry plodnosti podle věku), z databáze UN Population Division. Ačkoli jde zpravidla o odhady, jsou tato data nevhodnější pro srovnání, protože v některých zemích se sčítání lidu nekonají vůbec, případně se uskutečnily teprve nedávno. Jsou použity údaje za druhou polovinu 20. století a začátek 21. století. Data i závěry na nich založené je třeba proto chápat spíše orientačně.

K analýze vývoje plodnosti lze přistupovat například pomocí hodnocení časových řad jednotlivých ukazatelů, pomocí srovnání příslušných časových řad za jednotlivé země a především pak jejich komparací s vývojem v jiných oblastech nebo s celosvětovým průměrem. Pravděpodobný vliv islámu na úroveň demografických procesů však nelze určit jinak než teoreticky; tudíž je pouze orientační.

Vývoj úrovně plodnosti ve vybraných islámských zemích s rozšířením o možný vliv islámu ve druhé polovině 20. století (pokračování)

Teoretické souvislosti islámu s úrovní porodnosti

Muslimským svatým písmem je Korán. Muslimové Korán vnímají jako opravdové slovo Boží – je pro ně věčný, absolutní a nezpochybnitelný. Obsahuje rady (nikoli však příkazy) týkající se každodenního života, jako je péče o majetek, zacházení se ženami, požívání alkoholu, půjčování peněz apod. (Keene, 2003). V 9. století byla ustanovena definitivní verze Koránu, která se již nesměla měnit. To byl hlavní důvod, proč se islámské zvyky a tradice v průběhu staletí měnily jen velice pomalu a většina z nich se neměnila vůbec. V době vzniku Koránu bylo islámské učení velmi moderní a pokrokové ve srovnání s předchozí situací v zemích, kde islám vznikl, ale postupně se v důsledku vývoje v jiných společnostech začaly islámské zvyky jevit spíše jako "zaostalé". V současné době je islám výrazně regionálně diferencován. V některých zemích existuje určitá snaha o modernizaci inspirovaná Západem (to se týká především bohatých ropných států Perského zálivu); jinde (např. Jemen, Saúdská Arábie) se obyvatelé spíše vrací k původní verzi a tradicím tohoto náboženství (Armstrongová, 2008).

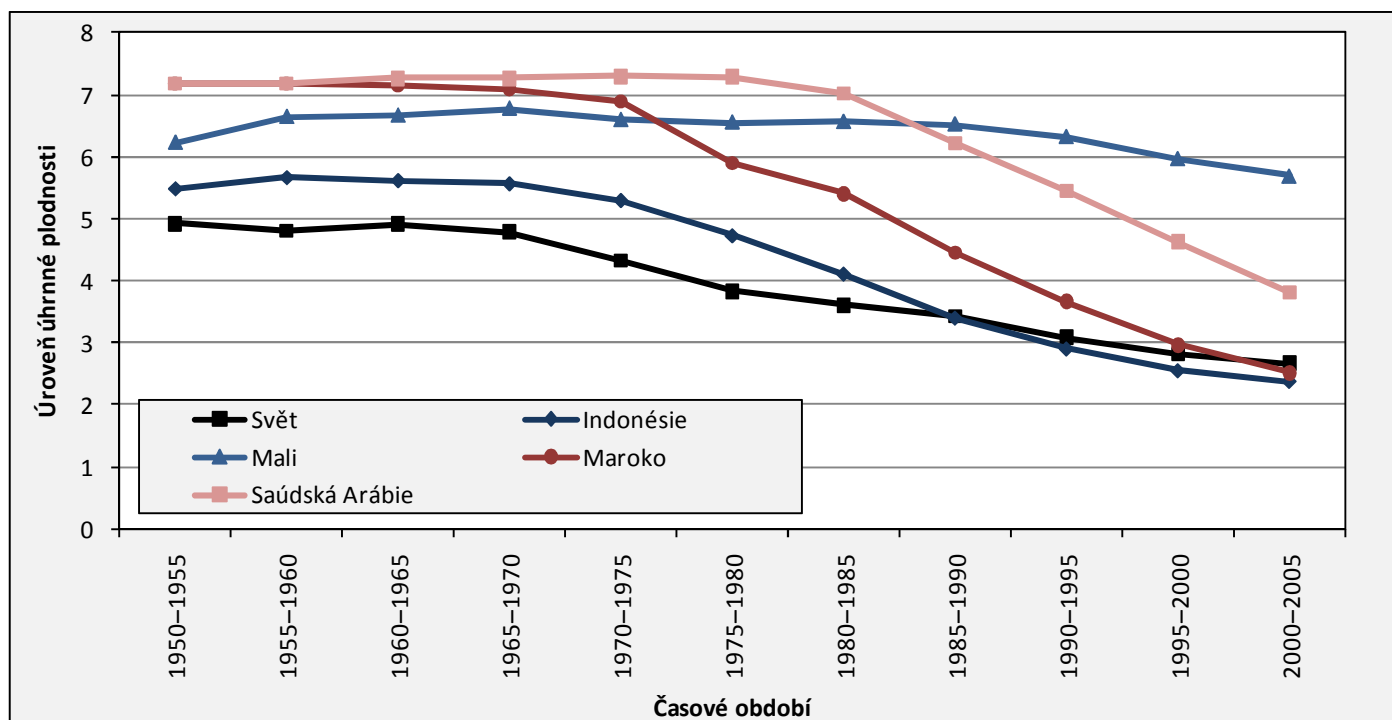
Doporučené chování, které má vztah k procesu porodnosti, má v Koránu úzkou souvislost s procesem sňatečnosti a s manželstvím. Manželství je pro islám přirozené, spojuje muže a ženu v potřebné rovnováze a k uspokojení sexuálních potřeb, neboť sex mimo manželství není přípustný (Haeri, 1997). Dítě pak je největším požehnáním manželského svazku. Islám podporuje velké rodiny a mnoho dětí; je to jednoznačně pronatalitní náboženství. Velikost rodiny je ovlivněna preferencí chlapců; postavení ve společnosti se odvíjí od počtu synů (u mužů je navíc důkazem jejich potence). V Koránu neexistuje zákaz kontroly plodnosti, ale až do nedávné doby byla antikoncepce v islámu považována za zbytečnou. Převládal zde fatalismus v tom smyslu, že každý má svůj předem určený osud, a tedy i počet dětí, které se mu narodí. V dnešní době však tento postoj oslabuje (Elhassan, 1998). Přístup ve smyslu preference chlapců a dětí jako požehnání by teoreticky mohl zvyšovat úroveň plodnosti.

Úroveň plodnosti ve vybraných zemích

Ve všech sledovaných zemích úroveň úhrnné plodnosti v období od roku 1950 do roku 2005 poklesla (stejně jako v průměru za celý svět), ačkoli v Mali jednoznačně nejméně a to až na přelomu 20. a 21. století; i v té době však dosahovala hodnoty téměř 6 dětí na ženu. Tento fakt koresponduje s mírami plodnosti podle věku ženy, které jsou ve srovnání s hodnotami za Svět mnohem vyšší, v některých věkových skupinách dosahují dvojnásobku (nebo i více). Uvedený vývoj může mít mnoho důvodů. Z předchozích úvah by bylo možné soudit, že jedním z faktorů stojících za stále velmi vysokou úrovní plodnosti v Mali může být právě vliv islámu. Pokud bychom předpokládali určitou míru vlivu, pak bychom však museli soudit (ze srovnání Mali s ostatními vybranými zeměmi), že v této zemi je míra vlivu největší a v ostatních třech zemích naopak velmi nízká. Vysoká úroveň plodnosti prakticky po celé sledované období však je spíše ovlivněna celkovou nízkou ekonomickou vyspělostí země i pozdějším nástupem demografické revoluce než tomu bylo v ostatních sledovaných zemích.

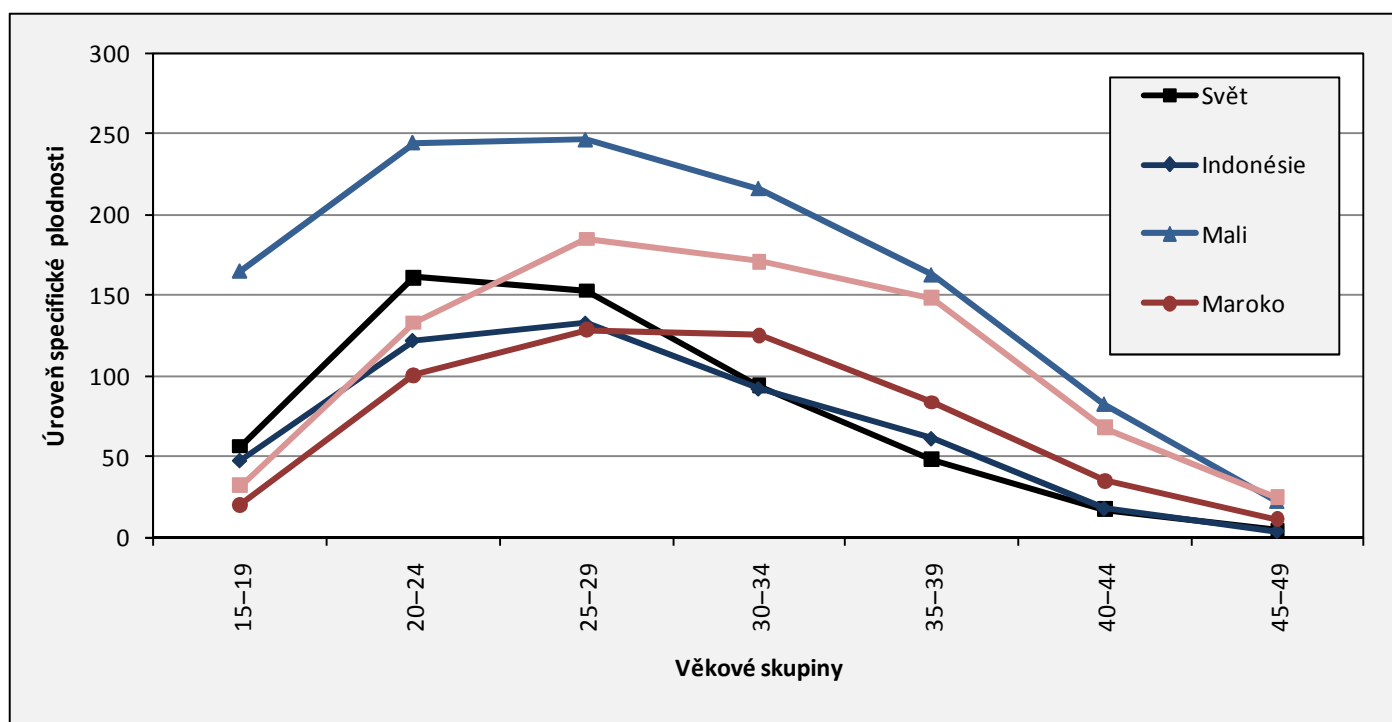
Na základě sociálních a historických skutečností by bylo možno soudit, že saúdsko-arabské obyvatelstvo je islámem ovlivněné nejvíce. V Saúdské Arábii islám vznikl a rychle pronikl do všech aspektů života. To přetrvalo až do druhé poloviny 20. století; i školství zůstává pod kontrolou muslimského duchovenstva. Duchovenstvo se stavělo proti modernizaci, proti vzdělávání žen apod. Dnes je Saúdská Arábie stále absolutistickou monarchií bez svobody projevu a s přísným dodržováním islámských zásad (Bouček, 2005). Přesto však zde od 80. let dochází k relativně prudkému poklesu úrovně úhrnné plodnosti. Hodnota úhrnné plodnosti v období 2000–2005 je sice vyšší než v ostatních sledovaných zemích (vyjma Mali), avšak pravidelnost sestupu napovídá o možném dosažení těchto hodnot již během několika let. Z tohoto vývoje lze soudit, že na úroveň plodnosti zde mají vyšší vliv jiné důvody než bezprostřední vliv náboženství.

Míry plodnosti podle věku v Saúdské Arábii jsou v prvních dvou věkových skupinách nižší než světové hodnoty tohoto ukazatele. Od 25 let věku však světové hodnoty převyšují. Tento fakt pravděpodobně souvisí s postupující demografickou revolucí a zvyšující se vyspělostí země (což se zřejmě odráží ve vyšším věku při sňatku). Pokud bychom zkusili nalézt souvislost s islámem, pak lze formulovat pouze domněnku, že tento vliv je malý a snižuje se.

Obr. 1 – Úhrnná plodnost ve vybraných státech a průměr za svět v období 1950–2005

I v Indonésii a Maroku úroveň plodnosti poklesla. V Maroku byla na začátku sledovaného období stejně vysoká jako v Saúdské Arábii a následně také začala rychle klesat, pouze o dekádu dříve než v Saúdské Arábii. Na Maroko tak lze aplikovat stejnou úvahu jako na Arábii, neboť je zde patrný i stejný vývoj dle věku. Vývoj v Indonésii se vzdáleně podobá světovému vývoji; na začátku sledovaného období již byla úroveň úhrnné plodnosti relativně nízká (ve srovnání s ostatními sledovanými zeměmi) a klesala téměř po celé období. Důvody poklesu mohou být podobné uvedeným výše, avšak počáteční nižší hodnota úhrnné plodnosti může také souviset s faktem, že v Indonésii islám ztratil svoji rigidní podobu a zákazy a doporučení byly vykládány méně přísně (Dubovská, Petrů, Zbořil, 2005). Také míry plodnosti podle věku jsou velmi podobné těm pro svět či ještě nepatrně nižší.

Obr. 2 – Míry plodnosti podle pětiletých věkových skupin ve vybraných zemích a průměr za svět v období 2000–2005

Zdroj: UN Population Division

Vývoj úrovně plodnosti ve vybraných islámských zemích s rozšířením o možný vliv islámu ve druhé polovině 20. století (pokračování)

Shrnutí

S velkou pravděpodobností má islám vliv na demografické procesy muslimského obyvatelstva, avšak nelze stanovit jak velký ani na čem konkrétně míra vlivu závisí. Z uvedené základní analýzy vyplývá, že v současné době je vliv islámu na úroveň plodnosti již relativně nízký a pravděpodobně se stále snižuje. Náboženství sice hraje v muslimském životě klíčovou roli, avšak na demografické procesy má mnohem větší vliv celková vyspělost země než náboženské předpisy a doporučení. Co se úrovně plodnosti týká, lze předpokládat v budoucnu v analyzovaných zemích další pokles, avšak pro každou zemi jiného tempa i doby trvání. Vztah islámu a úrovně plodnosti je složitější; existuje zde teoretický paradox mezi modernizací celého světa (a tedy i muslimských zemí) a zvyšujícím se počtu muslimů ve světě. V konečném důsledku je budoucí vývoj potenciačního vlivu islámu na demografické procesy téměř nepředvídatelný.

Použitá literatura:

- ARMSTRONGOVÁ, K. (2008): Islám. Praha, Slovník, 255 s.
BOUČEK, J. (2005): Stručná historie států: Saúdská Arábie. Praha, Libri, 122 s.
DUBOVSKÁ, Z., PETRŮ, T., ZBOŘIL, Z. (2005): Dějiny Indonésie. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 576 s.
ELHASSAN, M. (1998): Vztah islámu k rodině, k manželství a k plodnosti. Demografie. roč. 40, č. 2, s. 120–125.
HAERI, S. F. (1997): Základy islámu. Olomouc, Votobia, 235 s.
KEENE, M. (2008): Světová náboženství. Praha, Knižní klub, 191 s.

Daniela Boďová

studentka 2. roč. navazujícího magisterského studia Demografie, PŘF UK v Praze

Pozvánka na diskusní večery České demografické společnosti

Diskusní večery České demografické společnosti, které se konají **v posluchárně Z1 Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Albertov 6, Praha 2**, 2. patro (lze použít výtah) v 16.30 hodin – vždy ve středu. V průběhu měsíců květen–září se diskusní večery nekonají z organizačních důvodů. Na podzim 2010 jsou naplánovány tyto přednášky:

19. ledna 2011 – **Lidský kapitál**

(*Ing. Petr Mazouch, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze*)

16. února 2011 – **Vliv věku matek a otců na kvalitu reprodukce**

(*Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc., Přírodovědecká fakulta Karlovy Univerzity*)

16. března 2011 – **Úmrtnost podle příčin – srovnávací analýza situace v České republice, Německu a ve Francii**

(*RNDr. Markéta Pechholdová, Ph.D.*)

20. dubna 2011 – **Projekce potřeby sociálních služeb do r. 2025**

(*Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze*)

Máte-li zájem o zveřejnění informace o publikaci, která Vás zaujala, o semináři nebo konferenci, které připravujete, zašlete ji na adresu Společnosti. Zařadíme ji do dalšího čísla Zpravodaje, případně na internetové stránky Společnosti, jež se nalézají na adrese <http://www.natur.cuni.cz/cds>. Zpravodaj můžete dostávat e-mailem; stačí sdělit adresu sekretářce společnosti na adresu demodept@natur.cuni.cz.

Zpravodaj České demografické společnosti

Vydává Hlavní výbor České demografické společnosti, Albertov 6, 128 43 Praha 2 (demodept@natur.cuni.cz).

Redakční příprava a zabezpečení. Hlavní výbor ČDS

Odpovědná redaktorka čísla 52/2010: Ludmila Fialová; technická redakce: Luděk Šídlo

Neprodejné; vychází 3x ročně.

ISSN 1213-7480